

Postanowienie z dnia 5 marca 2009 r.

II PO 1/09

Na podstawie art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania, gdy orzeczenie sądu zostało wydane na mocy obowiązującego aktu normatywnego, który następnie Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodny z Konstytucją RP.

Przewodniczący SSN Romualda Spyt (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Zbigniew Korzeniowski, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 marca 2009 r. sprawy z powództwa Eugeniusza K. przeciwko Polskim Kolejom Państwowym SA o odprawę emerytalną, na skutek skargi powoda o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2008 r. [...]

o d r z u c i ł skargę.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 21 października 2008 r. [...] z powództwa Eugeniusza K. przeciwko Polskim Kolejom Państwowym SA z siedzibą w W. o odprawę emerytalną odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 11 lutego 2008 r.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy stwierdził, że na mocy art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. skarga kasacyjna musi obligatoryjnie zawierać wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Spełnienie tego wymagania polega na wskazaniu, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne lub, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów lub, że zachodzi nieważność postępowania lub, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Uzasadnienie tego wniosku

polega na wyjaśnieniu, czyli na wykazaniu, dlaczego, w ocenie strony skarżącej, zachodzi któraś z przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Czyniąc zadość formalnemu wymoganiu skargi kasacyjnej, określonego w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., skarżący powinien przedstawić odpowiednie argumenty prawne, uzasadniające występowanie ściśle określonej w ustawie przesłanki. Nie spełnia tego wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny (postanowienie z 28 września 2007 r., I CSK 266/07).

Odnosząc wskazane zasady do skargi kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy wywiódł, iż skarga strony powodowej jest wadliwa konstrukcyjnie. Zagadnienie prawne przedstawione w skardze nie jest problematyczne. Było już niejednokrotnie rozważane przez Sąd Najwyższy i brakuje argumentów, które musiałyby prowadzić do zmiany dotychczasowej linii orzecznictwa. Przede wszystkim jednak przedstawione zagadnienie nie zostało uzasadnione w sposób prawidłowy. Nie towarzyszy mu odpowiednio sformułowana i rozbudowana argumentacja jurystyczna, a jedynie ogólnikowe argumenty natury faktycznej. To wszystko powoduje, że skarga nie jest konstrukcyjnie poprawna. W tej sytuacji Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił wniesioną skargę kasacyjną.

Pismem z dnia 9 stycznia 2009 r. powód wniósł skargę o wznowienie postępowania w sprawie [...], zaskarżając nią powyższe postanowienie. Jako podstawę wznowienia skarżący wskazał art. 407 § 2 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 104 § 1 regulaminu Sądu Najwyższego i wniósł o uchylenie postanowienia lub o jego unieważnienie. W uzasadnieniu skargi podniesiono, że zaskarżone postanowienie wydane zostało w oparciu o art. 398⁶ § 2 k.p.c. i art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., które uznane zostały wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lipca 2008 r., w sprawie SK 40/07, za niezgodne z Konstytucją RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Warunkiem możliwości rozpatrzenia skargi o wznowienie postępowania jest spełnienie obu wymagań wskazanych w art. 410 § 1 k.p.c. Stwierdzenie braku choćby jednego z nich prowadzi do odrzucenia skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2003 r., II CO 10/03, LEX nr 377064). W judykaturze podkreśla się, iż zawarte w art. 410 § 1 k.p.c., w jego obecnym brzmieniu, uregulowanie wykracza poza normy postępowania wstępnego ze skargi o wznowienie po-

stępowania. Zastosowanie tego przepisu oznacza, że przedmiotem badania sądu jest zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz oparcie jej na jednej z ustawowych podstaw wznowienia, a w konsekwencji - także dopuszczalność skargi z mocy ustawy i legitymacja do dokonania tej czynności procesowej. Stwierdzenie, na posiedzeniu niejawnym, dopuszczalności wznowienia nie ogranicza się do analizy, czy wskazane przez skarżącego okoliczności dają się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz obejmuje badanie i ustalenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje. Wskutek uchylenia art. 411 k.p.c. nastąpiła bowiem eliminacja dwustopniowego postępowania zainicjowanego wniesieniem omawianego środka zaskarżenia. Skarga o wznowienie postępowania podlega odrzuceniu w trybie art. 410 § 1 k.p.c., jeżeli w okolicznościach konkretnej sprawy podnoszona podstawa wznowienia nie zostanie przez sąd stwierdzona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biuletyn Sądu Najwyższego 2005 nr 9, poz. 14). Dla przyjęcia, że skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, nie wystarcza zatem samo sformułowanie przez skarżącego zarzutów w sposób odpowiadający ustawowo określonym podstawom wznowienia, jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, iż podnoszona podstawa nie zachodzi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNCP 1968 nr 8-9, poz. 154; z dnia 28 października 1981 r., I CO 5/81, OSNCP 1982 nr 5-6, poz. 77; z dnia 30 maja 1996 r., I CRN 101/95, OSNK 1996 nr 10, poz. 138; z dnia 26 marca 1999 r., III AO 5/99, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 564; z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 133 i z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LEX nr 334985).

Biorąc po uwagę treść uzasadnienia rozpoznawanej skargi o wznowienie postępowania, uznać należy, że jej podstawę stanowi przepis art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przepis ten zakłada określoną sekwencję zdarzeń. Mianowicie, w pierwszej kolejności zapada orzeczenie, którego podstawą rozstrzygnięcia jest akt normatywny, który następnie traci moc na skutek uznania go przez Trybunał Konstytucyjny za niekonstytucyjny. Potwierdza to również treść art. 407 § 2 k.p.c., zgodnie z którym w sytuacji określonej w art. 401¹ k.p.c. skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w

chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c., nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia.

W niniejszej sprawie kolejność jest odwrotna. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 21 lipca 2008 r., SK 40/07, (OTK-A 2008 nr 6 poz. 101) orzekł, że art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie - bez wezwania do usunięcia braków - skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 powołanej ustawy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji. Wyrok powyższy wszedł w życie z dniem 8 lipca 2008 r., zgodnie z art. 190 ust. 3 zdanie pierwsze Konstytucji RP, bowiem w tym dniu został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2008 r. Nr 120, poz. 779. Natomiast zaskarżone postanowienie zapadło w dniu 21 października 2008 r. Prowadzi to do wniosku, że wskazywana przez skarżącego podstawa wznowienia nie istnieje.

Niezależnie od powyższego, uważna lektura uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wskazuje, że nie tyle chodzi o brak uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o jego niedomagania merytoryczne. Wszak Sąd Najwyższy wskazał, że przedstawione zagadnienie nie zostało uzasadnione w sposób prawidłowy, bowiem nie towarzyszy mu odpowiednio sformułowana i rozbudowana argumentacja jurystyczna, a jedynie ogólnikowe argumenty natury faktycznej. Prowadzi to do wniosku, że odrzucenie skargi kasacyjnej nastąpiło nie z uwagi na brak formalny polegający na niezawarciu (niezwerbalizowaniu) uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, lecz z powodu sformułowania tego uzasadnienia w sposób nieodpowiadający wymaganiom z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w związku z art. 398⁹ § 1 k.p.c. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że podlega odrzuceniu nie tylko skarga, która w ogóle nie zawiera uzasadnienia wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, jak również skarga, która takie uzasadnienie zawiera, lecz nie spełnia ono wymagań z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II PK 302/07, LEX nr 452475, z dnia 8 stycznia 2008 r., II UZ 40/07, LEX nr 442665, z dnia 29 listopada 2006 r. II PK 213/06, LEX nr 317809, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz.75, z dnia 20 października 2005 r., II CZ 89/05, Biuletyn Sądu Najwyższego

2005 nr 12, poz. 9). Trybunał Konstytucyjny w sprawie SK 40/07 stwierdził, że wyrok w tej sprawie ma w rzeczywistości charakter zakresowy. Oznacza on wyeliminowanie z obrotu prawnego niekonstytucyjnej normy, mieszczącej się w ramach art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c., nakazującej sądowi drugiej instancji i Sądowi Najwyższemu odrzucenie skargi kasacyjnej - bez wezwania do uzupełnienia braku, wyrażającego się w braku sformułowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.). Wyraźnie zatem z tego wynika, że wyrok ten dotyka formalnego braku konstrukcyjnego skargi kasacyjnej, niezawierającej w ogóle wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania czy też jego uzasadnienia, a nie uchybienia polegającego na niedochowaniu zasad, jakim powinien odpowiadać ten wniosek i jego uzasadnienie, zgodnie z ukształtowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego. Trudno bowiem uznać, że takie uchybienie, będące w istocie wadą merytoryczną, podlega „naprawie” poprzez wezwanie do usunięcia braków formalnych. Prowadzi to do wniosku, że zaskarżone postanowienie nie zostało oparte na niekonstytucyjnym zakresie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., stwierdzonym w wyroku SK 40/07 i dlatego również z tego powodu nie można uznać, że występuje w niniejszej sprawie podstawa wznowienia postępowania oparta na przepisie art. 401¹ k.p.c.

Na koniec stwierdzić należy, że całkowicie niezrozumiałe, a także pozbawione podstawy prawnej, jest żądanie „unieważnienia” zaskarżonego postanowienia w oparciu o § 104 ust. 1 Regulaminu Sądu Najwyższego (M.P. 2003 nr 57, poz. 898), w myśl którego postanowienie o unieważnieniu prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie, która ze względu na osobę lub przedmiot nie podlegała orzecznictwu sądów, Sąd Najwyższy może wydać na posiedzeniu niejawnym. Zgodnie z art. 64 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) Sąd Najwyższy na wniosek Prokuratora Generalnego unieważnia prawomocne orzeczenie wydane w sprawie, która ze względu na osobę lub przedmiot nie podlegała orzecznictwu sądów w chwili orzekania, jeżeli orzeczenie to nie może być wzruszone w trybie przewidzianym w ustawach o postępowaniach sądowych. Norma ta nie ma zastosowania do wznowienia postępowania na podstawie art. 399 - 416¹ k.p.c.

Uznając, że przedmiotowa skarga o wznowienie postępowania nie ma ustawowej podstawy, Sąd Najwyższy na mocy art. 410 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

=====